

POROVNANIE JAZYKOVEJ VYBAVENOSTI SESTIER NA SLOVENSKU A V TALIANSKU

¹Hornáková, A., ²Štefková, G., ³Šimová, D.

¹Prešovská univerzita, Filozofická fakulta, Ústav jazykových kompetencií, Prešov

²Univerzita P. J. Šafárika, Lekárska fakulta, Ústav pre bakalárske a magisterské štúdiá, Košice

³Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava,

Ústav sociálnych vied a zdravotníctva b.P.P. Gojdiča, Prešov

Súhrn

V 21. storočí by jazykové vzdelanie malo byť dôležitým nástrojom stimulácie zmien v našej spoločnosti. Transkultúrna komunikácia uľahčuje sociálnu interakciu a vzájomné porozumenie sestier a zahraničných pacientov. Zohráva dôležitú úlohu pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti príslušníkom iných kultúr. Transkultúrna komunikácia bude efektívnou vtedy, keď účastníci navzájom pochopia význam odovzdávanej informácie. Cieľom nášho prieskumu bolo porovnanie jazykovej vybavenosti sestier v nemocnici Madonna della Grazie v Matera v Taliansku, ktoré sme porovnávali s výsledkami získanými vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou J.A. Reimana v Prešove na Slovensku v rámci medzinárodného projektu LEONARDO DA VINCI a zistenie, na akej úrovni je použitie odbornej ošetrovateľskej terminológie v praxi. Zistili sme, že sestry v oboch krajinách ovládajú cudzie jazyky, na Slovensku viac ako 76,7% respondentov ovláda aspoň jeden cudzí jazyk, v Taliansku o niečo menej, 64,5%. Na Slovensku prevládala ruský jazyk (42,5%), potom nemecký (24,8%), anglický (19,9%) a menšinové jazyky. V Taliansku dominantným jazykom bol francúzsky jazyk (52,6%), potom anglický (41%) a španielsky jazyk (6,4%). Väčší počet respondentov (48,4%) dokáže použiť odbornú ošetrovateľskú terminológiu v cudzom jazyku v Taliansku než na Slovensku (34,4%).

Kľúčové slová: Transkultúrna komunikácia. Cudzí jazyk. Odborná ošetrovateľská terminológia. Multikultúrne ošetrovateľstvo.

Abstract

A language education should be an important tool for stimulation of society changes in the 21. century. A transcultural communication makes easier the social interaction and mutual understanding between nurses and foreign patients. It plays a significant role in providing of health care for other culture members. A transcultural communication will be effective if participants understand the meaning of given information. The aim of our research was language knowledge comparing of Italian nurses in Madonna della Grazie hospital in Matera and Slovak nurses in Faculty hospital of J. A. Reiman in Prešov during an international LEONARDO DA VINCI project and finding the level of using professional nursing terminology in practice. We found that the nurses in

both countries can speak foreign languages. In Slovakia 76,7% nurses can speak at least a foreign language, but in Italy it is less (64,5%). In Slovakia Russian language is dominant (42,5%), then German (24,8%), English (19,9%) and other minority languages. In Italy French language is leading foreign language (52,6%), then English (41%) and Spanish (6,4%). The most nurses in Italy (48,4%) can use foreign language professional nursing terminology in practice than in Slovakia. (34,4%)

Key words: Transcultural communication. Foreign language. Professional nursing terminology. Multicultural nursing.

Úvod

Vykonávanie ošetrovateľského povolania by malo byť začiatkom dlhšej a náročnej cesty profesionálneho i osobnostného dozrievania každého zdravotníckeho pracovníka. Jazykové vzdelanie sa stáva neoddeliteľnou súčasťou všeobecného vzdelania aj sestier. Súvisí to s odporúčaním Rady Európy z roku 1998, podľa ktorého každý občan Európy popri výbornej znalosti materinského jazyka by mal byť schopný komunikovať v dvoch "veľkých jazykoch". Každý, kto sa učí cudzí jazyk, vie, že medzi pracne získanými poznatkami a skutočnou komunikáciou býva často veľká priepasť.

Najspoľahlivejšou cestou ku komunikácii je konverzácia a možnosť využitia odbornej terminológie v praxi. Silnou motiváciou pri osvojovaní si cudzieho jazyka je možnosť účasti na zahraničnej stáži, kde si študenti môžu v praxi vyskúšať svoje jazykové vedomosti a odborné ošetrovateľské zručnosti. Zdokonaľujú sa nielen v používaní cudzieho jazyka, ale získavajú skúsenosti aj v oblasti organizácie práce v zdravotníckych zariadeniach v zahraničí. (Balková, Džuganová, 2006) Takýto študenti sa po absolvovaní stáže zvyčajne venujú jazykom ešte intenzívnejšie ako predtým a pozitívne vplyvajú aj na ostatných študentov.

V multikultúrnej praxi sa často stretávame s ťažkosťami subjektívneho i objektívneho charakteru pri vnímaní informácií. Tieto prekážky nazývame komunikačnými bariérami. Od sestry sa v súčasnosti čoraz viac vyžaduje ovládanie a využitie komunikačných vedomostí a zručností so zreteľom na iné kultúry. Takýto spôsob komunikácie predstavuje transkultúrnú komunikáciu, ktorá je spojená nielen s cudzími jazykmi, ale aj s konvenciami a rituálmi zahraničných pacientov, teda komunikačnou etiketou, ktorú by sestry mali poznať a rešpektovať.

Transkultúrna komunikácia je charakterizovaná ako interdisciplinárna oblasť, pričom nejde iba o uplatnenie konkrétneho cudzieho jazyka, ale aj o znalosť prejavov neverbálnej komunikácie, čo uľahčuje výmenu informácií a tvorbu ich obsahov. Základným pojmom v multikultúrnom ošetrovateľstve je bezpochyby komunikácia.

Metodika

Cieľom nášho prieskumu bolo porovnanie jazykovej vybavenosti sestier v Taliansku a na Slovensku a zistenie, na akej úrovni je ovládanie odbornej ošetrovateľskej terminológie v praxi. V našej práci sme využili metódu do-

tazníka počas zahraničnej stáže v rámci medzinárodného projektu LEONARDO DA VINCI v nemocnici Madonna della Grazie v Matere v Taliansku a výsledky sme porovnávali s odpoveďami respondentov z Fakultnej nemocnice s poliklinikou J.A. Reimana v Prešove na Slovensku.

Dotazník obsahoval desať uzavretých položiek a bol zhotovený v anglickom a slovenskom jazyku. Respondenti mali možnosť označiť jednu alebo viacej zvolených odpovedí, návratnosť dotazníka bola 100 %. Súbor tvorilo 60 respondentov vo veku od 24 do 44 rokov (30 respondentov z Talianska a 30 zo Slovenska). Z toho bolo 53 žien a 7 mužov. Priemerný vek respondentov bol 34,8 rokov. Respondenti v oboch krajinách pracovali na rôznych nemocničných oddeleniach: chirurgia, interné, gynekológia a detské oddelenie.

Výsledky

V práci prezentujeme len najdôležitejšie zistenia.

Tab. 1 zobrazuje odpoveď na otázku, či ovládajú sestry nejaký cudzí jazyk. 64,5% talianskych sestier odpovedalo áno, 25,9% len čiastočne a 9,6% neovláda žiadny cudzí jazyk. Na Slovensku ovláda cudzí jazyk 76,7% sestier, 15,8% len čiastočne a 7,6% neovláda žiadny cudzí jazyk.

Tab. 1 Odpovede na otázku: "Ovládáte nejaký cudzí jazyk"?

	áno	čiastočne	nie
Taliansko	64,5 %	25,5 %	9,6 %
Slovensko	76,7 %	15,8 %	7,6 %

Tab. 2 ukazuje odpoveď na otázku, aký cudzí jazyk ovládajú sestry aktívne. V Taliansku 52,6% sestier ovláda francúzsky jazyk, 41% anglický a 6% španielsky jazyk. Na Slovensku 42,6% sestier ovláda ruský jazyk, 24,8% nemecký, 19,9% anglický, 6,4% poľský, 3,8% ukrajinský a 2,4% maďarský jazyk.

Tab. 2 Odpovede na otázku: "Aký cudzí jazyk ovládáte"?

	Taliansko	Slovensko
anglický	41,0 %	19,9 %
francúzsky	52,6 %	—
španielsky	6,4 %	—
ruský	—	42,6 %
nemecký	—	24,8 %
poľský	—	6,4 %
ukrajinský	—	3,8 %
maďarský	—	2,4 %

Aké jazyky sa sestry učili v škole ukazuje Tab. 3. V Taliansku 51,6% sestier odpovedalo, že sa učilo francúzsky jazyk, 45,2% anglický a 3,2% sa neučilo žiadnym cudzím jazykom. Na Slovensku sa 36,9% učilo ruský jazyk,

30,6% anglický, 26,7% nemecký, 3,2% taliansky jazyk a 2,4% ukrajinský jazyk.

Tab. 3 Odpovede na otázku: "Aké cudzie jazyky ste sa učili v škole"?

	Taliansko	Slovensko
anglický	45,20 %	30,80 %
francúzsky	51,60 %	—
ruský	—	36,90 %
nemecký	—	26,70 %
taliansky	—	3,20 %
ukrajinský	—	2,40 %
žiaden	3,20 %	—

Na otázku týkajúcu sa počtu vyučovacích hodín cudzieho jazyka týždenne odpovedá Tab. 4. 87,1% sestier v Taliansku malo vyučbu cudzieho jazyka 2 hodiny týždenne a 12,9% malo 3 hodiny do týždňa. Na Slovensku 96,8% sestier malo 2 hodiny a 3,2% sestier 3 hodiny týždenne.

Tab. 4 Odpovede na otázku: "Koľko hodín cudzieho jazyka ste mali týždenne?"

Počet hod/týž.	Taliansko	Slovensko
2 hod	87,1 %	96,8 %
3 hod	12,9 %	3,2 %

V otázke týkajúcej sa používania odbornej ošetrovateľskej terminológie v cudzom jazyku v Taliansku (Tab.5) 48,4% sestier odpovedalo, že dokáže používať odbornú ošetrovateľskú terminológiu, 25,8% sestier čiastočne a 25,8% sestier nevie používať ošetrovateľskú terminológiu. Na Slovensku 34,4% sestier dokáže používať odbornú ošetrovateľskú terminológiu, 39,8% sestier čiastočne a 25,8% sestier nevie používať ošetrovateľskú terminológiu.

Tab. 5 Odpovede na otázku: "Dokážete používať ošetrovateľskú terminológiu v cudzom jazyku" ?

	áno	čiastočne	nie
Taliansko	48,4 %	25,8 %	25,8 %
Slovensko	34,4 %	39,8 %	25,8 %

V odpovediach na otázku z Tab. 6, či sa učili respondenti ošetrovateľskú terminológiu v cudzom jazyku počas štúdia, 48,5% sestier v Taliansku odpovedalo kladne, 29% sestier uviedlo, že čiastočne a 22,5% že sa neučili. Na Slovensku 22% sestier uviedlo, že sa učili ošetrovateľskú terminológiu v cudzom jazyku, 25,8% len čiastočne a 52,2% sa neučilo vôbec.

Tab. 6 Odpovede na otázku: "Učili ste sa ošetrovateľskú terminológiu v cudzom jazyku počas štúdia"?

	áno	čiastočne	nie
Taliansko	48,5 %	29,0 %	22,5 %
Slovensko	22,0 %	25,8 %	52,2 %

Skutočnosť, či je nevyhnutné pre sestru ovládať nejaký cudzí jazyk, dokazujú výsledky dotazníka v Tab 7. Až 84 % sestier v Taliansku odpovedalo áno, 6,4 % záporne a 9,6 % nevedelo odpovedať na túto otázku. Na Slovensku 87,8 % sestier odpovedalo kladne, 3,6 % sestier záporne a 7,6% sestier nevedelo odpovedať na danú otázku.

Tab.7 Odpovede na otázku: "Je nevyhnutné pre sestru ovládať nejaký cudzí jazyk" ?

	áno	neviem	nie
Taliansko	84,0 %	9,6 %	6,4 %
Slovensko	87,8 %	7,6 %	3,6 %

Diskusia

Výsledky prieskumu dokázali, že sestry v oboch krajinách ovládajú cudzie jazyky (v Taliansku 64,5 % respondentov sa dohovoria cudzím jazykom a na Slovensku 76,7% respondentov). V Taliansku prevláda francúzsky jazyk (ovláda ho viac ako polovica respondentov - 52,6%), ďalším je anglický (41%) a španielsky jazyk (6,4%). Predpokladáme, že táto situácia súvisí zrejme s geografickou polohou miesta, kde bol prieskum uskutočnený, v južnej časti Talianska. Na Slovensku je dominantným ruský jazyk (42,6%), potom nasleduje nemecký (24,8%), anglický (19,9%) a s nízkym percentuálnym zastúpením jazyky ostatných menšín. Toto poradie jazykov na Slovensku pravdepodobne súvisí s vekovým priemerom respondentov a možnosťami výuky cudzích jazykov počas štúdia, kde bol ruský jazyk najviac percentuálne zastúpený. Ďalším jazykom v poradí bol nemecký jazyk, ktorý využívajú hlavne slovenské sestry, ktoré buď pracujú alebo sa chystajú pracovať v Rakúsku a Nemecku. (Rozkopal, 2005) V Taliansku takmer polovica respondentov (48,4%) dokáže používať odbornú ošetrovateľskú terminológiu v praxi a rovnaké percento opýtaných dokáže ju použiť aspoň čiastočne (25,8%), resp. ju nedokáže vôbec používať. Na Slovensku len 1/3 respondentov (34,4%) dokáže použiť ošetrovateľskú terminológiu v praxi, 39,8% len čiastočne a 25,8% ju nedokáže používať. Výsledky použitia ošetrovateľskej terminológie v praxi boli v Taliansku o niečo priaznivejšie ako na Slovensku. Predpokladáme, že je to preto, lebo v Ta-

liansku sa učilo počas štúdia v školách vyššie percento respondentov odbornú terminológiu (48,5 %), na Slovensku len 22 % respondentov. Taliansky respondenti uviedli aj vyššie percento týždenného počtu vyučovacích hodín, t.j. 3 hodiny výuky cudzích jazykov uviedlo 12,9% respondentov, na Slovensku len 3,2%. Na otázku, či je potrebné pre sestru ovládať cudzí jazyk, respondenti odpovedali takmer zhodne kladne. V Taliansku 84% respondentov a na Slovensku 87,8%. Zrejme sestry v oboch krajinách si čoraz viac uvedomujú význam učenia sa cudzích jazykov v dnešnej dobe a svoj záujem o výučbu cudzích jazykov spájajú s potrebami transkultúrneho ošetrovateľstva a snahou pracovať v zahraničí.

Záver a odporúčania

Ako uvádza Horňáková (2006), cudzojazyčné vzdelávanie a jeho praktické využitie prostredníctvom odbornej ošetrovateľskej terminológie, je dôležitým nástrojom pri stimulovaní zmien v ošetrovateľstve 21. storočia. Odbúravanie hraníc, celosvetová globalizácia, narastajúca veľkosť informačného zariadenia, migrácia, otváranie pracovných trhov, nové študijné možnosti, ďalšie celospoločenské a osobnostné okolnosti si vyžadujú v dnešnej dobe aj od sestier v celej EÚ aktívne alebo pasívne sa podieľať na vzdelávaní a štúdiu cudzích jazykov a nútia ich týmto trendom sa prispôbovať.

Transkultúrna komunikácia zohráva v poskytovaní zdravotnej starostlivosti významnú úlohu. (Nádacká, Lišková, 2006) Pri zmene monokultúrnej spoločnosti na multikultúrnu je dôležité chápanie verbálnych a neverbálnych prejavov. V poskytovaní zdravotnej starostlivosti sa preto očakáva, že sestry budú schopné používať v profesionálnom živote cudzie jazyky a budú schopné dešifrovať transkultúrne neverbálne prejavy svojich klientov.

Literatúra

1. BALKOVÁ, D., DŽUGANOVÁ, B. Jazyková príprava budúcich sestier. In : *Sestra*. 2006, roč.V, č. 2, s.14
2. HORŇÁKOVÁ, A. Jazyková vybavenosť budúcich zdravotníckych pracovníkov a použitie odbornej medicínskej terminológie v cudzom jazyku. In : *Trendy v ošetrovateľstve IV*. Ostrava. Ostravská univerzita, 2006. s. 84-93
3. HORŇÁKOVÁ, A., SUŠINKOVÁ J. Úspešná medzikultúrna komunikácia. In : *Sestra*. 2007, roč.VI, č. 7-8, s.14
4. NÁDACKÁ, I., LIŠKOVÁ, M. Medzikultúrna komunikácia a jej bariéry. In : *Sestra*. 2006, roč. V, č. 4, s. 20-21
5. ROZKOPAL, R. Podmienky zamestnávania sestier v Rakúsku. In : *Sestra*. 2005, roč.IV, č. 9, s. 10-11